

ov160418a

TISKOVÁ ZPRÁVA

Centrum pro výzkum veřejného
mínění Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Jilská 1, Praha 1

Tel.: 286 840 129

E-mail: nadezda.cadova@soc.cas.cz

Názory veřejnosti na usazování cizinců v ČR - březen 2016

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost, v16-03</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>7. – 14. března 2016</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1079</i>
Počet tazatelů:	<i>250</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování PAPI a CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OV.43, OV.44, OV.110, OV.186, OV.47, OV.48, OV.168a</i>
Zveřejněno dne:	<i>18. dubna 2016</i>
Zpracovala:	<i>Naděžda Čadová</i>

V březnu 2016 Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR v rámci svého pravidelného šetření zkoumalo názory české veřejnosti na cizince dlouhodobě či trvale žijící v České republice. Konkrétně byly zjišťovány názory na množství cizinců žijících v ČR, na to, zda by měl být cizincům umožněn dlouhodobý pobyt v ČR a za jakých podmínek a zda a jak moc by se cizinci měli přizpůsobit našim životním zvyklostem. Další názory české veřejnosti na cizince dlouhodobě pobývajících v ČR jsou obsaženy v tiskové zprávě ov160418b „Postoje české veřejnosti k cizincům – březen 2016“, která byla rovněž vydána dne 18. dubna 2016.

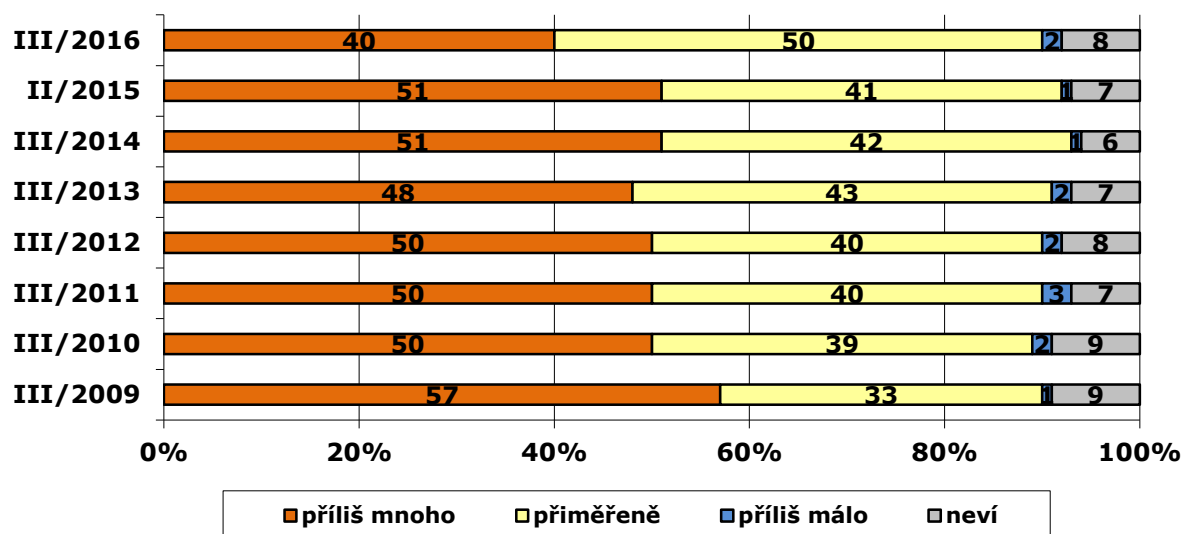
Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 1, dvě pětiny (40 %) českých občanů soudí, že v České republice žije příliš mnoho cizinců. Že je cizinců u nás přiměřeně, si myslí polovina veřejnosti (50 %) a jen minimum lidí (2 %) se domnívá, že u nás pobývá příliš málo cizinců. 8 % dotázaných neumělo na tuto otázku odpovědět a zvolilo raději odpověď „nevím“.

Názory veřejnosti na množství cizinců žijících v ČR byly v letech 2010 a 2015 poměrně stabilní, když jejich množství označovala za příliš velké vždy přibližně polovina dotázaných. V aktuálním výzkumu ale vidíme u tohoto podílu významný propad (o 11

procentních bodů) a v české populaci naopak převážilo přesvědčení, že množství cizinců žijících v naší zemi je v současnosti přiměřené. Aktuálně je tak o přiměřenosti množství cizinců žijících v ČR přesvědčeno nejvíce lidí od roku 2009, kdy byla tato otázka do našeho výzkumu zařazena poprvé.

Graf 1: Názory na množství cizinců žijících v ČR¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 7. – 14. 3. 2016, 1079 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Podrobnější analýza ukázala některé sociodemografické rozdíly v názorech na množství cizinců pobývajících v ČR: Lidé deklarující dobrou životní úroveň, dotázaní mající vzdělání střední s maturitou nebo vysokoškolské a respondenti, kteří se sami na škále politické orientace přiřadili k pravici, se o něco častěji kloní k možnosti *přiměřeně*. Z hlediska politických preferencí se tento názor častěji objevil u potenciálních voličů ANO a ODS. Možnost *příliš mnoho* relativně častěji uváděli lidé deklarující špatnou životní úroveň vlastní domácnosti, respondenti pracující v dělnických profesích, rozhodnutí nevolíči bez preferované strany nebo voliči, kteří by ve volbách podpořili KSČM.

Ve výzkumu jsme se dále zajímali o to, zda má respondent nějaké přátele nebo známé mezi cizinci, kteří dlouhodobě pobývají v ČR a pokud ano, tak ze které země pocházejí. Přátele nebo známé mezi cizinci má 29 % českých občanů starších 15 let. Respondentů, kteří mají přátele nebo známé mezi cizinci dlouhodobě žijícími v ČR, jsme se dále zeptali, ze které země tito přátelé pocházejí. V odpovědích respondentů se nejčastěji objevilo Slovensko, Ukrajina a Vietnam. Dalšími poměrně často zmíněnými zeměmi (uvedlo je více než 15 dotázaných) byly Německo, Polsko, Rusko, Spojené státy americké, Řecko, Velká Británie a Rakousko.

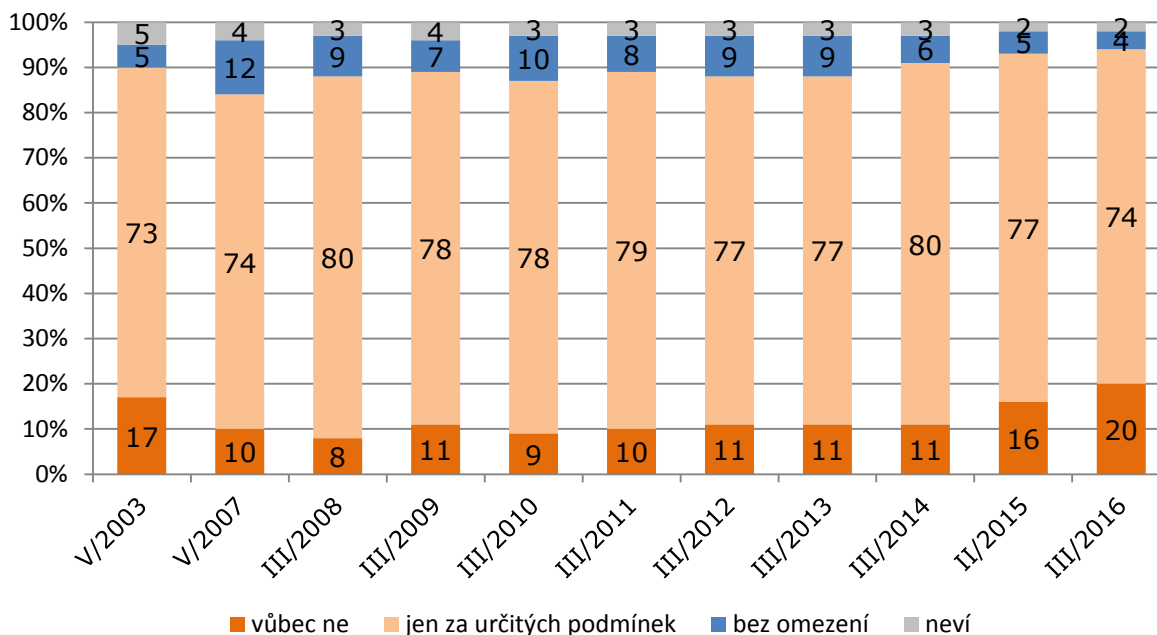
Dotázaní, kteří mají mezi cizinci žijícími v ČR své přátele, častěji uváděli, že cizinců žijících v ČR je přiměřeně či dokonce příliš málo.

Další zjišťovanou věcí bylo, zda by cizinci vůbec měli mít možnost dlouhodobě pobývat na území ČR. Z nabízených odpovědí necelé tři čtvrtiny respondentů (74 %) vybraly možnost „jen za určitých podmínek“. Pouze 4 % českých občanů zastávají názor, že cizinci by na území ČR měli mít možnost pobývat bez omezení. Pětina českých občanů

¹ Znění otázky: „Domníváte se, že v současné době žije cizinců na území České republiky“ Varianty odpovědí: příliš mnoho, přiměřeně, příliš málo.

(20 %) naopak uvedla, že by cizincům nemělo být vůbec umožněno dlouhodobě u nás pobývat.

Graf 2: Dlouhodobý pobyt cizinců v ČR² (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 7. – 14. 3. 2016, 1079 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Názory veřejnosti na tuto otázku byly dlouhodobě poměrně stabilní a v období let 2008 až 2014 se nijak významně neměnily. V posledních dvou letech ale můžeme vidět nárůst podílu respondentů, podle kterých by cizinci vůbec neměli mít možnost dlouhodobě pobývat na území ČR (nárůst o 9 procentních bodů od roku 2014). Tento názor tak v aktuálním výzkumu vyslovilo nejvíce respondentů od roku 2003, kdy se otázka v našem výzkumu objevila poprvé.

Názor, že by pobyt cizinců na území ČR vůbec neměl být povolen, častěji zastávají lidé se základním vzděláním, nezaměstnaní, respondenti deklarující špatnou životní úroveň vlastní domácnosti, ti, kteří se na škále politické orientace řadí jednoznačně nalevo, a respondenti, kteří by ve volbách chtěli podpořit KSČM, stranu Svoboda a přímá demokracie nebo Úsvit s Blokem proti islámu. Častěji se tento názor objevoval také mezi lidmi, kteří mezi cizinci nemají žádné přátele či známé. Naopak méně často se tento názor objevuje mezi respondenty deklarujícími dobrou životní úroveň vlastní domácnosti, podnikateli nebo živnostníky, dotázanými, kteří se na škále politické orientace řadí do pravého středu, a těmi, kdo mezi cizinci žijícími dlouhodobě v ČR mají přátele či známé.

Umožnění pobytu cizincům jen za určitých podmínek by častěji podpořili ti, kteří se politicky řadí k pravému středu. Z hlediska ekonomické aktivity pak častěji šlo o podnikatele nebo živnostníky a dotázané pracující ve vedoucích funkcích. Lidé, kteří mají mezi cizinci dlouhodobě žijícími v ČR své přátele nebo známé, by častěji umožnili pobyt cizinců v ČR zcela bez omezení, případně za určitých podmínek.

² Znění otázky: „Cizinci by podle Vás v ČR:“ Varianty odpovědí: neměli mít vůbec možnost dlouhodobě pobývat, měli mít možnost dlouhodobě pobývat jen za určitých podmínek, měli mít možnost pobývat bez omezení.

Dále byla všem respondentům položena otázka, zda by mělo být umožněno usadit se v ČR každému, kdo o to projeví zájem. Více než tři čtvrtiny (78 %) občanů s tímto nesouhlasí, z toho 36 % *rozhodně nesouhlasí* a dalších 42 % *spíše nesouhlasí*. Naopak souhlas vyjádřila pouze necelá pětina (17 %) dotázaných obyvatel, v tom 2 % *rozhodně* a 15 % *spíše*.

V porovnání s předcházejícím šetřením, které proběhlo v únoru loňského roku, došlo k nárůstu podílu dotázaných, kteří nesouhlasí s tím, aby každému, kdo má v úmyslu přijít do České republiky a žít zde, to bylo umožněno, o 11 procentních bodů a v porovnání se situací před dvěma lety (v březnu 2014) je tento podíl vyšší dokonce o 16 procentních bodů. Naopak podíl těch, kteří se domnívají, že každému, kdo má v úmyslu přijít do ČR a žít zde, by to mělo být umožněno, poklesl od března 2014 o 17 procentních bodů a je tak na nejnižší úrovni od roku 2005, kdy byla otázka ve výzkumu CVVM položena poprvé.

Tabulka 1: Umožnit trvalé usazování (%)³

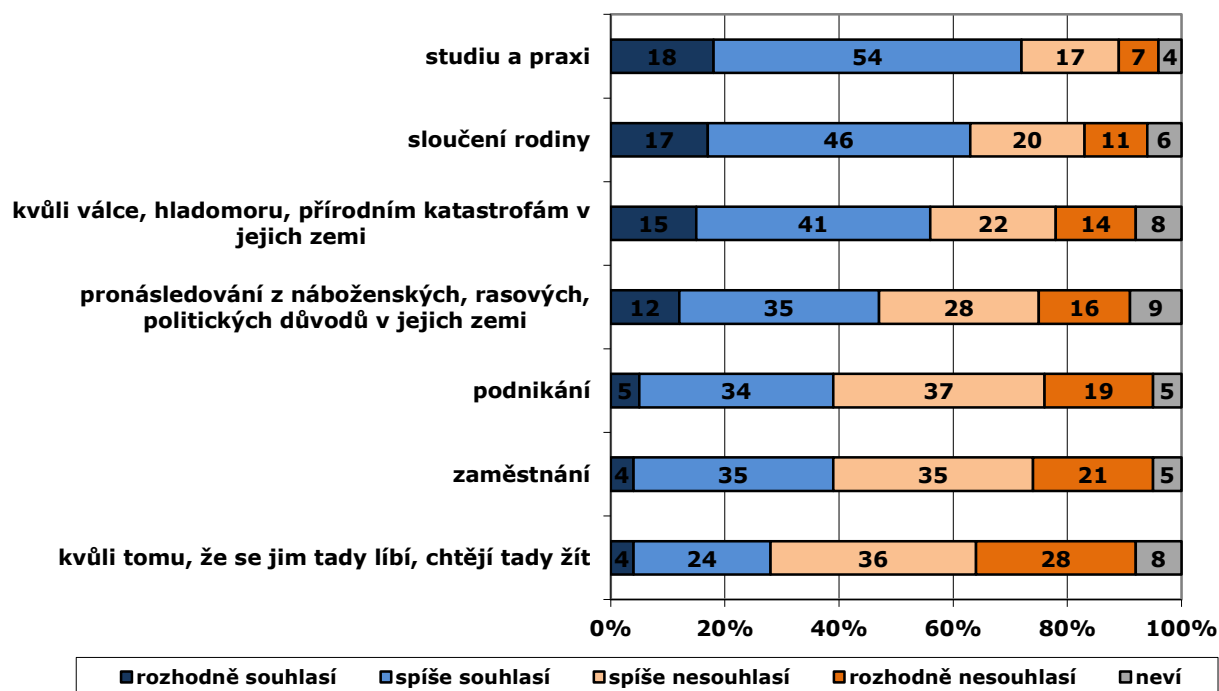
	2/05	3/08	3/09	3/10	3/11	3/12	3/13	3/14	2/15	3/16
rozhodně ano	3	6	5	5	6	6	5	4	4	2
spíše ano	25	36	29	36	34	31	31	30	23	15
spíše ne	43	34	39	36	38	39	40	36	35	42
rozhodně ne	22	17	21	17	16	18	19	26	32	36
Neví	7	7	6	6	6	6	5	4	6	5
ano/ne	28/65	42/51	34/60	41/53	40/54	37/57	36/59	34/62	27/67	17/78

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 7. – 14. 3. 2016, 1079 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Častěji než ostatní vyjádřili rozhodný nesouhlas s umožněním neomezeného příchodu cizinců muži, lidé se špatnou životní úrovní, důchodci, dotázaní řadící se na škále politické orientace jednoznačně nalevo. Tuto odpověď také častěji volili lidé, kteří nemají mezi cizinci žádné přátele nebo známé a kteří si myslí, že už nyní žije v České republice příliš mnoho cizinců. Naopak názor, že každému, kdo má v úmyslu přijít do ČR a žít zde, by to mělo být umožněno, najdeme častěji mezi lidmi s dobrou životní úrovní, těmi, kdo se na pravolevé škále řadí jednoznačně k pravici, a voliči ODS.

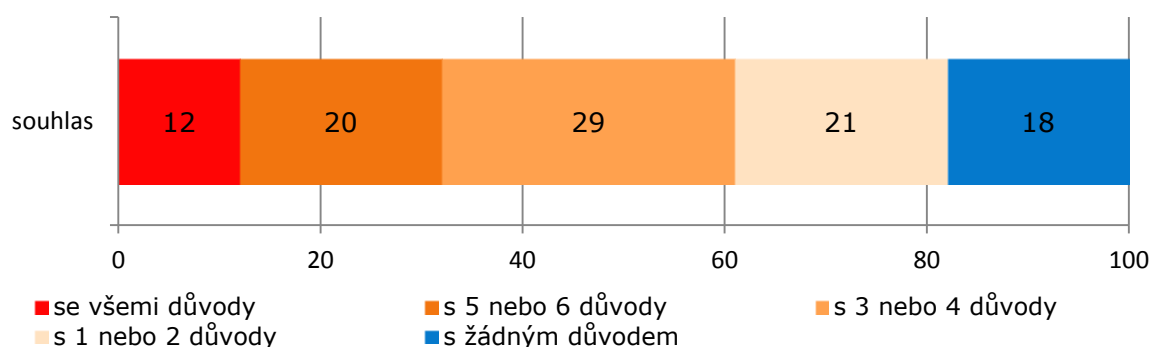
Další otázka se zaměřila na přijatelnost různých důvodů pro přijímání imigrantů z pohledu české veřejnosti (viz graf 3). Jako nejpřijatelnější důvody pro přijímání cizinců k pobytu v ČR se ukazují být studium a praxe (72 % *rozhodně + spíše souhlasí*) a sloučení rodiny (63 %). Nadpoloviční většina českých občanů souhlasí i s přijímáním imigrantů kvůli válce, hladomoru nebo přírodním katastrofám v jejich zemi (56 %). V případě pronásledování z náboženských, rasových, či politických důvodů je česká veřejnost rozdělena přibližně na dvě poloviny (souhlas s umožněním pobytu cizinců v ČR z těchto důvodů uvedlo 47 % dotázaných, nesouhlas pak 44 %). V případě dalších důvodů již převážil nesouhlas nad souhlasem. S umožněním pobytu za účelem podnikání nebo zaměstnání souhlasilo shodně 39 % dotázaných, nesouhlas vyslovila nadpoloviční většina respondentů (56 %). Jako nejméně přijatelný důvod se respondentům jevílo to, že se v naší zemi cizincům prostě líbí a chtějí tady žít. Souhlas s umožněním pobytu z tohoto důvodu vyjádřila jen o málo více než čtvrtina dotázaných (28 %), nesouhlas vyslovily téměř dvě třetiny českých občanů (64 %).

³ Znění otázky: „Domníváte se, že každému, kdo má v úmyslu přijít do České republiky a žít zde, by to mělo být umožněno?“ Varianty odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

Graf 3: Umožnit pobyt cizincům kvůli následujícím důvodům⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 7. – 14. 3. 2016, 1079 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Při analýze jsme všechny zkoumané důvody shrnuli dohromady a prozkoumali je z hlediska toho, v kolika případech respondenti s přijetím cizinců v ČR z uvedených důvodů souhlasili (viz graf 4).

Graf 4: Počet důvodů k umožnění pobytu cizinců v ČR, se kterými respondenti souhlasí (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 7. – 14. 3. 2016, 1079 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Téměř pětina českých občanů (18 %) by nesouhlasila s přijetím cizinců k pobytu v ČR z žádného z důvodů uváděných v grafu 3. To v zásadě odpovídá srovnatelnému

⁴ Znění otázky: „Souhlasíte či nesouhlasíte s tím, aby Česká republika umožňovala pobyt cizincům kvůli: a) sloučení rodiny, b) podnikání, c) zaměstnání, d) kvůli tomu, že se jim tady líbí, chtějí tady žít, e) studiu a praxi, f) pronásledování ve své zemi z náboženských, rasových, politických a podobných důvodů, g) kvůli válce, hladomoru, přírodním katastrofám v jejich zemi?“ Varianty odpovědí: rozhodně souhlasí, spíše souhlasí, spíše nesouhlasí, rozhodně nesouhlasí.

podílu dotázaných, kteří uvedli, že by cizinci v ČR neměli mít vůbec možnost dlouhodobě pobývat (tuto možnost zvolilo 17 % respondentů). Naopak více než desetina respondentů (12 %) uvedla, že by souhlasila s umožněním pobytu cizinců v ČR ze všech sedmi nabízených důvodů.

Jak ukazují údaje v tabulce 2, ve srovnání s předešlým šetřením z října 2015 došlo u řady sledovaných položek k významným změnám. Tyto změny mohou být ovlivněny jak změnou postojů české veřejnosti, tak také tím, že v říjnu 2015 byla otázka na souhlas či nesouhlas s různými důvody pro umožnění pobytu cizinců v ČR položena v dotazníku v jiném kontextu, tj. například bez předchozích otázek na množství cizinců žijících v ČR, na to, nakolik by se měli cizinci přizpůsobit našim zvyklostem, ale třeba i na to, zda má respondent mezi cizinci známé či přátele.

V porovnání s výzkumem realizovaným v únoru 2015 se nejvýrazněji změnilo vnímání „sloučení rodiny“ jako důvodu pro umožnění pobytu cizinců v ČR, se kterým by v současnosti souhlasilo o 15 procentních bodů méně respondentů než před rokem (a o 21 procentních bodů méně než v březnu 2014). Výrazně nižší podíl souhlasících jsme zaznamenali také v případě studia a praxe v ČR, které hodnotí jako přijatelný důvod o 10 procentních bodů méně lidí než v únoru 2015 (a o 13 p. b. méně než březnu 2014), a shodně, tedy o 10 procentních bodů proti roku 2015 (a o 18 p. b. oproti březnu 2014) se propadl i souhlas s udělením pobytu kvůli válce, hladomoru a přírodním katastrofám v zemi, odkud cizinci pocházejí. Souhlas s udělením pobytu ale poklesl i v případě dalších důvodů jako je pronásledování z náboženských, rasových či politických důvodů v zemi jejich původu (o 8 procentních bodů oproti únoru 2015 a o 22 p. b. oproti březnu 2014), nebo to, že se tady cizincům líbí a chtějí tady žít (o 7 procentních bodů oproti únoru 2015 a o 19 p. b. oproti březnu 2014). Také další dva důvody – zaměstnání a podnikání – se respondentům v současnosti jeví jako méně přijatelné než v roce 2014, propad oproti šetření z února 2015 je ale malý nebo žádný.

Tabulka 2: Souhlas/nesouhlas s umožněním pobytu cizincům kvůli následujícím důvodům – časové srovnání

	5/07	3/09	3/11	3/12	3/13	3/14	2/15	10/15	3/16
studium a praxe	86/11	86/10	87/10	86/11	86/11	85/13	82/15	63/33	72/24
sloučení rodiny	78/18	79/15	83/13	85/11	85/12	84/12	78/17	53/42	63/31
kvůli válce, hladomoru, přírodním katastrofám v jejich zemi	-	-	-	77/17	77/17	74/19	66/27	57/36	56/36
pronásledování z náboženských, rasových, politických důvodů v jejich zemi	-	-	-	70/21	71/22	69/23	55/37	46/46	47/44
podnikání*	40/50	41/48	44/49	53/40	56/38	54/40	43/50	32/64	39/56
zaměstnání	53/43	49/45	45/50	49/47	48/48	47/48	39/57	29/68	39/56
kvůli tomu, že se jim tady líbí, chtějí tady žít	-	-	-	48/44	45/47	47/44	35/56	24/69	28/64

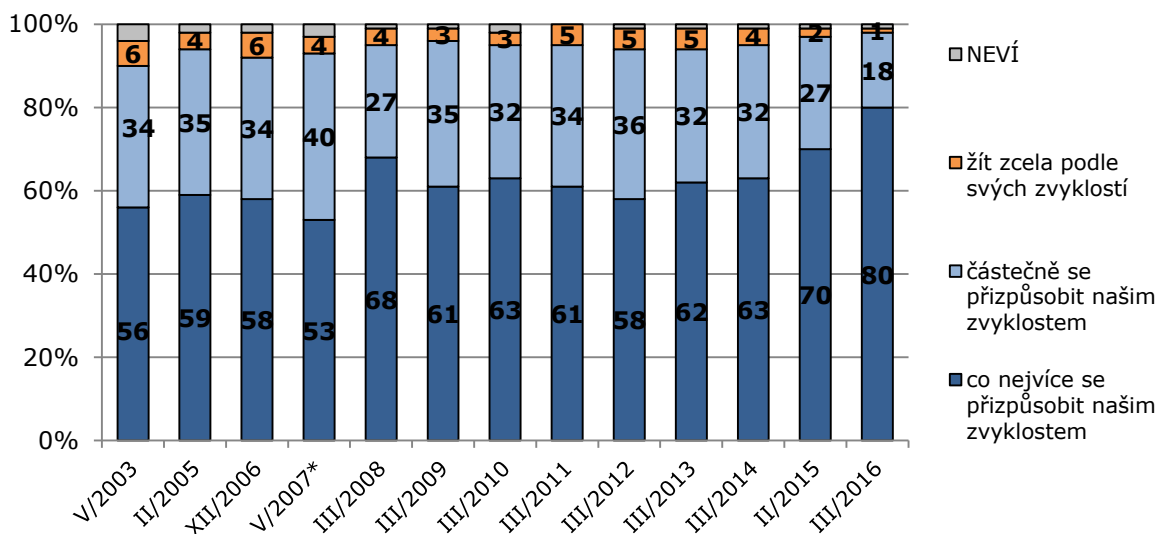
Pozn.: Údaje v tabulce představují součty procentních podílů *rozhodně souhlasí + spíše souhlasí a spíše nesouhlasí + rozhodně nesouhlasí*. Dopočet do 100 % u každé dvojice čísel tvoří odpovědi *nevím*.

*V letech 2007 – 2011 bylo znění položky *podnikání na živnostenský list*.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

V březnovém výzkumu jsme se dále zajímali o to, zda by se cizinci dlouhodobě nebo trvale žijící v České republice měli nebo neměli přizpůsobit našim životním zvyklostem (viz graf 5).

Graf 5: Přizpůsobení se cizinců našim životním zvyklostem – časové srovnání (v %)⁵

Pozn.: *) V roce 2007 byla otázka položena v odlišném znění: „Cizinci by se v ČR měli: co nejvíce přizpůsobit našim životním a kulturním zvyklostem; v některých věcech se přizpůsobit našim životním a kulturním zvyklostem; mít možnost žít zcela podle svých životních a kulturních zvyklostí?“

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Čtyři pětiny českých občanů (80 %) zastávají názor, že cizinci by se měli co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem, o nutnosti částečného přizpůsobení je přesvědčena necelá pětina občanů (18 %) a pouhé 1 % obyvatel ČR míní, že cizinci by měli mít možnost žít zde zcela podle svých zvyklostí.

V porovnání s přecházejícími výzkumy představují aktuální výsledky dosud nejvyšší tlak na co největší přizpůsobení se cizinců našim zvyklostem od roku 2003. Názor, že by se cizinci měli co nejvíce přizpůsobit naší zvyklostem, tak v současnosti zastává o 10 procentních bodů více respondentů než v únoru 2015 a o 17 procentních bodů více než v březnu 2014. Názor, že cizincům by mělo být v České republice umožněno žít zcela dle jejich zvyklostí, zůstává po celou dobu sledování spíše marginální.

Z hlediska socioekonomických charakteristik lze říci, že důchodci častěji zastávají postoj, že by se cizinci měli co nejvíce přizpůsobit našim zvyklostem. Stejný názor také častěji deklarovali dotázaní, kteří nemají mezi cizinci, jež žijí v ČR, přátele a myslí si, že by cizincům vůbec nemělo být umožněno dlouhodobě pobývat v ČR.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu "Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy".

⁵ Znění otázky: „Cizinci by se v ČR podle Vás měli: co nejvíce přizpůsobit našim životním zvyklostem; částečně se přizpůsobit našim životním zvyklostem; měli by mít možnost žít zcela podle svých životních zvyklostí?“